

Antaget i kommunfullmäktige 2001-12-17, § 198, 2003-01-20, § 5, 2004-05-10, § 108, 2008-09-08, § 15, 2011-12-05, § 234 samt 2012-12-10 § 21.

Bistånd enligt socialtjänstlagen – försörjningsstöd – ekonomiskt bistånd

Innehållsförteckning

A. Rätten till bistånd	5
Socialtjänstlagen 4 kap. 1§	5
Vistelsebegreppet	6
Hemlösa som vistas men ej är folkbokförda i kommunen	7
Former för bistånd	7
Att ställa krav för rätt till försörjningsstöd	8
Barnperspektivet	8
Rutin för rapportering, anmälan och handläggning enligt lex Sarah	8
B. Försörjningsstöd	9
Hur ofta bör försörjningsstöd utbetalas	9
Försörjningsstödet uppbyggnad	10
Riksnorm	10
Vad riksnormen avser täcka	10
Faktiska/skäligena kostnader	10
Beräkning av normen i det enskilda fallet	11
Särskilda skäl till att beräkna kostnaderna till en lägre eller högre nivå	11
Akuta situationer	12
Beräkning av försörjningsstöd vid gemensamt hushåll	13
C. Särskilt beräknat försörjningsstöd (faktiska kostnader)	13
Boendekostnader	13
Inneboende	14
Dyrare bostad	14
Delad lägenhet	15
Övriga boendeformer/tillfälligt boende, hotell m.m.	15
Egenavgifter vid boende	16
Depositionshyror och förskottshyror	16
Hushållsel	16
Arbetsresor	16
Hemförsäkring	16
Medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa	17

D. Livsföring i övrigt	17
Läkarvård och medicinkostnad	17
Sjukresor och sjukhusvårdsräkningar	17
Sjukvårdskostnader för den som saknar uppehållstillstånd	18
Tandvård	18
Glasögon	19
Fickpengar	19
Kosttillägg	19
Flyttning	20
Dubbla hyror vid flyttning	20
Magasinering	20
Reparation av lägenhet	20
Hemutrustning	20
Tvättmaskin, diskmaskin	21
Telefon	21
Skulder	21
El-skulder	21
Hyresskuld	22
Kvarskatt och skuld på underhåll	22
Banklån, studielån	22
Skuld för barnomsorgsavgift	22
Böter	22
Skuld TV-avgift och teleräkning	23
Kostnader för vård med mera	23
Skuld för läkarvård	23
Alternativ medicinsk behandling	23
Psykoterapi	23
Rekreation	23
Kommunala taxor	24
Barnomsorgs/skolbarnsomsorgsavgift	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Omsorgsavgift/hemtjänstavgift	24
Kläder m.m.	24
Kläder	24
Klädutrustning inför institutionsvistelse	24
Behov av särskilda kläder eller skor	25
Spädbarnsutrustning	25
Kostnader i samband med dödsfall	25
Begravningskostnader	25
Begravningskläder	25
Lägenhetsstädning mm	26

E. Inkomster som frånräknas försörjningsstödet	26
Lön	26
Arbetslöshetsersättning	26
Föräldraförsäkring	26
Sjukpenning/sjukersättning, aktivitetsersättning, rehabiliteringsersättning	26
Pension	27
Äldreförsörjningsstöd	27
Utbildningsbidrag/aktivitetsstöd	28
Studiemedel	28
Underhållsstöd/underhållsbidrag/efterlevnadsstöd	28
Bostadsbidrag	28
Anhörigbidrag	28
Inkomster från uthyrning	28
Familjemedlemmars bidrag till bostadskostnad	28
Barnbidrag och flerbarnstillägg	28
Studiehjälp/studiebidrag	29
Studiestöd grundvux och grund-SFI	29
Skatteåterbäring	29
Övriga inkomster	29
F. Inkomster som inte reducerar försörjningsstödet	29
Extra tillägg till studiebidrag	29
Handikappersättning	29
Tillgångar man inte förfogar över	29
G. Inkomster som delvis reducerar försörjningsstödet	30
Skadestånd	30
Vårdbidrag	30
Familjehemsersättning	30
H. Kapital	30
Bankmedel, aktier och andra värdehandlingar	30
Bil innehav m.m.	30
Bidrag till bil för handikappade	31
Egen fastighet	31
Fritidshus	31
Pensionssparande	31
Andra realiserbara tillgångar	31

I. Vissa situationer/förhållanden	31
Försörjningsskyldighet	31
Socialförsäkringar och andra förmåner	32
Deltidsarbete för vård av barn	32
Gemensam vårdnad av barn	32
Umgängesresor	33
Uppehälle umgängesbarn	33
Arbetslöshet	33
Sjukskrivna	34
Egenföretagare	35
Ungdom under 18 år (21 år om de studerar) som inte bor i hemmet	36
Ungdom över 18 år som bor i hemmet och inte studerar	37
Ungdom över 18 år som bor i hemmet och studerar	37
Inkomst från feriearbete	37
Underårig som bildar familj	38
Vuxna som studerar	38
Vistelse på institution	39
Bostadskostnad	39
Juridiska kostnader och stämpelavgift	39
Rättshjälp	39
Stämpelavgifter	40
Utländska medborgare	40
Hemresa för nödställda turister från utlandet	40
EU-medborgare och nordiska medborgare	40
Övriga utländska medborgare	41
Personer med uppehållstillstånd	42
Övriga situationer	43
Hyresgaranti	43
Utlandsvistelse	43
J. Återbetalning/ersättning av enskild	44
Återkrav enligt Socialtjänstlagen (SoL)	44
Utbetalning på felaktiga grunder	44
Anmälan vid misstänkt bidragsbrott	44
Ersättning från annan	45
Ersättningstalan	45
Eftergift	46
Förvaltning av privata medel (förmedlingsmedel)	46

A. Rätten till bistånd

Socialtjänstlagen 4 kap. 1§

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden (nedan kallad nämnden) för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Rätten till bistånd för sin försörjning framgår av socialtjänstlagen 4 kap 3 §.

Försörjningsstöd lämnas för skäligen kostnader för

1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och TV-avgift.
2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

Kostnader enligt punkt 1. beräknas enligt en för hela riket gällande norm (riksnorm).

Kostnader enligt punkt 2. avser faktiska/skäliga kostnader.

Därutöver kan rätt till bistånd föreligga för livsföringen i övrigt. Nedan följer de av kommunfullmäktige antagna riktlinjerna för bistånd till livsföring i övrigt.

Av socialtjänstlagen kan därutöver utläsas att nämnden i enlighet med sitt yttersta ansvar är skyldig att se till att ingen lider nöd. Denna skyldighet föreligger även om någon saknar rätt till ekonomiskt bistånd/försörjningsstöd enligt 4 kap 1 §.

För att socialtjänsten ska kunna avgöra om, och i vilken omfattning, en enskild har rätt till försörjningsstöd enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen krävs ett visst bedömnings- och beräkningsunderlag. Om en enskild efter en särskild begäran inte förser nämnden med det underlag som behövs eller motsätter sig att handläggaren tar nödvändiga kontakter, bör ansökan vanligtvis kunna avslås.

Följande riktlinjer är avsedda att ge vägledning åt socialförvaltningens tjänstemän och politiker i de sociala utskotten vid bedömning av rätten till bistånd.

Ytterligare vägledning beträffande rätten till ekonomiskt bistånd finns i råd Socialstyrelsens allmänna om ekonomiskt bistånd (SOSFS 2003:5). De allmänna råden har karaktären av rekommendationer till stöd för bedömningen i vissa fall av rätten till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen.

Som komplement till de allmänna råden har socialstyrelsen gett ut handboken *”Ekonomiskt bistånd – Stöd för rättstillämpning och handläggning”*.

Vistelsebegreppet

Förslag på ny lydelse:

En och samma kommun ska så långt det är möjligt ha ett samlat ansvar för stöd och hjälp som den enskilde har behov av. Bosättningskommunen ska **därför ansvara för stöd- och hjälpinsatser till den enskilde oavsett om han** eller hon vistas i bosättningskommunen eller tillfälligt i en annan kommun. Det kan t.ex. gälla en längre tids studier eller arbete på annan ort, men även i samband med en vistelse under några månader i sommarhuset, en kurs på annan ort eller ett teaterbesök med behov av ledsagning. Bosättningskommunens ansvar gäller även då behovet av bistånd endast föreligger i vistelsekommunen.

Vistelsekommunen är den kommun där den enskilde befinner sig när han eller hon ansöker om stöd och hjälp eller det på annat sätt framkommer att personen behöver stöd och hjälp från kommunen. Vistelsekommunens ansvar är dock begränsat till akuta situationer i de fall det står klart att en annan kommun, bosättningskommunen, har ansvar för stöd och hjälp åt en enskild (2 a kap. 2 § SoL). Om det däremot är oklart vilken kommun som är bosättningskommun har vistelsekommunen ansvar för alla insatser och inte enbart de som är föranledda av den akuta situationen. Vistelsekommunen har ansvar till dess det är klarlagt vilken kommun som är bosättningskommun.

Bosättningskommunen ska vara den kommun till vilken den enskilde har starkast anknytning. Vid bedömningen av vilken kommun som är bosättningskommun bör det vara av betydelse var den enskilde har sitt sociala nätverk och vilken uppfattning den enskilde själv har om till vilken kommun han eller hon har sin starkaste anknytning. I vissa fall kan en enskild ha starkare anknytning till en annan kommun än den där han eller hon är stadigvarande bosatt, det kan t.ex. gälla personer som flyttar ofta eller när uppgifterna i folkbokföringen av andra skäl inte är uppdaterad. För dessa

personer ska bosättningskommunen anses vara den kommun till vilken den enskilde har starkast anknytning.

När kommunen placerar någon i sådana boendeformer, som anges i 2 a kap. 4 § SoL (exempelvis hem för vård och boende, i familjehem, bostad med särskild service m.m.) i en annan kommun har den placerande kommunen ansvaret för stöd och hjälp åt den enskilde.

Om någon behöver bistånd under kriminalvård på anstalt eller under vård på sjukhus eller i annan sjukvårdsinrättning på initiativ av någon annan än en kommun har den kommun där den enskilde är folkbokförd samma ansvar som en placeringskommun.

Vid frisläppning från fängelse eller utskrivning från sjukhusvård är det folkbokföringskommunen som ska hantera ansökan om försörjningsstöd.

Hemlösa som vistas men ej är folkbokförda i kommunen

Definition

- Som hemlös räknas person som saknar fast bostad, dvs. egen eller hyrd bostad och som inte bor i något stadigvarande inneboendeförhållande samt är hänvisade till tillfälliga boendalternativ eller är uteliggare.
- Till hemlösa räknas personer boende på härbärgen.
- Till hemlösa räknas personer som bor på institutioner eller de som inte har någon bostad ordnad vid utskrivning från behandlingshem eller kriminalvårdsanstalt.
- Till hemlösa räknas också personer som tillfälligt, under högst en månad, bor hos anhöriga, olika kamrater eller bekanta.

Kommunförbundet Stockholms län har tagit fram riktlinjer för ärendehantering avseende hemlösa i länets kommuner. Kommunfullmäktige i Huddinge har 2007-05-07 beslutat att anta dess riktlinjer.

Former för bistånd

I dessa riktlinjer behandlas försörjningsstöd, ekonomiskt bistånd för livsföringen i övrigt samt bistånd till vård och behandling.

Biståndet skall ges i former som står i överensstämmelse med de mål och principer som allmänt skall gälla inom socialtjänstverksamheten.

Att ställa krav för rätt till försörjningsstöd

I socialtjänstlagens 1 kap 1 § anges:

”Verksamheten skall bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet.”

Den enskilde måste kunna lita på att en ansökan till socialtjänsten inte leder till att han/hon för att få sin sak prövad behöver lämna ut uppgifter om sig själv som inte behövs för prövningen.

Socialtjänsten får å andra sidan inte vara kravlös. I 1 kap 1 § SoL betonas också vars och ens ansvar för sin situation.

Om någon t ex utan giltigt skäl vägrar att ta anvisat arbete kan avslag ges. Vad som ovan sägs gäller även för arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbete, arbetsrehabiliterande åtgärder, plats för sysselsättningsprojekt, praktikarbete eller därmed jämförbart arbete som är sjukpenning-, pensions- och semestergrundande och som ger avtalsenlig lön. Även grundutbildning i svenska ska normalt räknas dit.

För den som inte fyllt 25 år finns krav på deltagande i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet i 4 kap 4 § SoL.

Krav som ställs skall vara klart motiverade av den sökandes sociala situation och måste då de ställs vara rimliga och anpassade till den helhetssyn som skall tillämpas i varje biståndsärende. Kraven bör så långt möjligt också bestämmas i samråd med den enskilde.

En allmän utgångspunkt för bedömning av missbrukares rätt till försörjningsstöd bör vara att försöka undvika särbehandling. Socialtjänsten får inte genom passivitet bidra till att ett missbruk underlättas.

Barnperspektivet

I ärenden som rör barn under 18 år ska barnets bästa alltid övervägas och dokumenteras i utredningen. Detta gäller även i utredningar om ekonomiskt bistånd. Kostnader för kläder, hemutrustning, examen, hälsa och fritid utöver det som ryms inom riksnormen kan beviljas om särskilda skäl för detta föreligger.

Barn som växer upp i familjer med långvarigt behov av försörjningsstöd bör särskilt uppmärksammas.

Rutin för rapportering, anmälan och handläggning enligt lex Sarah

Var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten i Huddinge kommun har ett *personligt* ansvar för att:

- Medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet.
- Genast rapportera om han eller hon uppmärksammar eller får kännedom om ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande som rör den som får, eller kan komma i fråga för, insatser inom verksamheten.
- Ta del av aktuella instruktioner och använda de riktlinjer och rutiner som finns.

Missförhållanden omfattar både aktiva handlingar och försummelser som innebär eller har inneburit ett hot mot eller medfört konsekvenser för enskildas liv, säkerhet, fysiska eller psykiska hälsa. Med påtaglig risk för missförhållande avses en uppenbar och konkret risk för ett missförhållande.

Det räcker att en person som arbetar inom socialtjänsten misstänker att det föreligger missförhållanden eller risker för sådana för att en rapport ska göras. Upprepade händelser som var för sig inte behöver vara missförhållanden kan tillsammans utgöra ett missförhållande. Missförhållanden förekommer inte bara när det gäller människor som får olika insatser inom socialtjänsten. Även i uppsökande verksamhet eller under tiden för handläggning av ett ärende kan missförhållanden eller risker för missförhållanden uppstå.

Rapportering, anmälan och handläggning enligt lex Sarah ska ske enligt fastställda riktlinjer och rutiner.

B. Försörjningsstöd

Försörjningsstödet skall alltid prövas individuellt. Försörjningsstöd lämnas för livsuppehälle enligt en för hela riket gemensam norm (riksnorm). Utöver riksnormen kan försörjningsstöd beviljas till faktiska/skäligena kostnader.

Det övergripande målet i arbete med ekonomiskt bistånd är att varje hushåll så snart som möjligt blir oberoende av bistånd eller minskar sitt behov av bistånd genom att gå över till annan försörjning. Handläggningen ska ske med respekt för den enskildes rättssäkerhet och integritet. Eventuella krav på den biståndssökande ska anpassas efter hans eller hennes individuella förmåga och förutsättningar.

Hur ofta bör försörjningsstöd utbetalas

I normala fall bör bidraget utbetalas i förskott per månad. Om någon vill uppbära bidraget för kortare perioder bör det kunna ordnas. Även mot den enskildes vilja bör kortare betalningsperioder ibland komma ifråga. Om t ex den bidragsberättigade visat uppenbar oförmåga att handskas med kontanter får man överväga att dela upp bidraget. Beslut att utbetala bidraget med

kortare intervaller bör omprövas med jämna mellanrum så att det inte sker slentrianmässigt.

Försörjningsstödet betalas via något av de vanligaste utbetalningssätten: plusgiROUTbetalningskort, personkonto, plusgiRO, bankkonto. Om utbetalningssättet medför kostnader, bör bistånd ges till dessa extra kostnader. Förvaltningen ska verka för att den enskilde ordnar konto som inte medför kostnader vid utbetalning.

Kontantutbetalningar med postanvisning/checkar kan göras i undantagsfall och då endast i akuta situationer då detta krävs. Utbetalningssätt i form av rekvisitioner eller matkuponger bör kunna användas när speciella omständigheter föreligger.

Försörjningsstödet uppbyggnad

Riksnorm

Riksnormen för ett hushåll utgör summan av de personliga kostnaderna för samtliga medlemmar i hushållet och de gemensamma hushållskostnaderna. Kommunen tillämpar den högre normen för barn med barnomsorg (avdrag görs ej för lunch).

Riksnormen fastställs årligen med hjälp av underlag från konsumentverket.

Vad riksnormen avser täcka

- livsmedel
- kläder och skor
- lek och fritid
- förbrukningsvaror
- hälsa och hygien
- dagstidning
- telefon
- TV-avgift
- barn- och ungdomsförsäkring

Faktiska/skäligen kostnader

Utöver riksnormen kan försörjningsstöd bifallas till faktiska kostnader. Som faktiska kostnader anses:

- skälig hyra
- hushållsel
- arbetsresor
- hemförsäkring
- medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa

Dessa utgifter måste verifieras med räkning, kvitto etc.

Beräkning av normen i det enskilda fallet

Behov av försörjningsstöd beräknas i normalfallet så att normen läggs ihop med godkända tilläggsbelopp för hyra, hushållsel, hemförsäkring, arbetsresor och avgift för A-kassa och fackföreningsavgift. På så sätt får man hushållets norm. Från normen avräknas hushållets alla inkomster månaden innan ansökningsmånaden. Mellanskillnaden utgör hushållets behov av försörjningsstöd.

Vid nybesök är det nödvändigt att göra en grundligare utredning. Det kan t ex. vara lämpligt att värdera inkomsterna olika beroende på hur hushållets ekonomi sett ut en tid bakåt och vid vilka tidpunkter olika inkomster utbetalats.

Avdrag för förskott på lön eller förmåner ska i princip inte täckas med försörjningsstöd.

Undantag kan göras i de fall utredningen visar att förskottet tagits pga. omständigheter som normalt skulle ha tagits hänsyn till vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd.

Enligt SoL ska en individuell behovsprövning alltid göras. Behovsprövningen får aldrig ersättas av enbart ekonomisk prövning.

Särskilda skäl till att beräkna kostnaderna till en lägre eller högre nivå

Nämnden kan vid tillämpningen av 4 kap 3 § SoL beräkna kostnaderna till en lägre nivå än vad som framgår av riksnormen i bl.a. följande fall:

- Om den enskilde hamnat i en akut nödsituation och endast är i behov av ett tillfälligt bistånd för att få en möjlighet att reda upp det akuta läget.
- Om den enskilde enbart har för avsikt att tillbringa en kortare tid i vistelsekommunen.

- Om den enskilde inte har vissa kostnader som omfattas av riksnormen eller dessa är lägre än den nivå som riksnormen utgår från. Så kan vara fallet under vistelse med heldygnsvård.
- Om den enskilde utan giltigt skäl uteblir från deltagande i arbetstränings-, sysselsättningsprojekt, praktik eller liknande.
- Om den enskilde inte stått till arbetsmarknadens förfogande.
- Om den enskilde har haft inkomster till sin försörjning men använt dem på annat sätt, tappat eller blivit bestulen på inkomsterna och därför saknar medel till sitt uppehälle.

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl, skall nämnden dock beräkna kostnaderna till en högre nivå.

Detta gäller när någon har förhöjda kostnader för en eller flera av de budgetposter som ingår i riksnormen och om dess kostnader inte täcks av annan ersättning som handikappersättning eller vårdbidrag. Förhöjda kostnader kan beror på t ex behov av särskild kost, lek och fritid ur ett barnperspektiv.

Akuta situationer

Beslut om akut bistånd ska i möjligaste mån föregås av sedvanlig utredning. Är tiden mycket knapp bör i vart fall följande överväganden göras:

- är det en akut nödsituation
- finns barn i familjen
- finns sjukdom hos sökanden som skulle kunna förvärras om han eller hon inte får hjälp
- har sökanden medicinska eller sociala problem som medför svårigheter att ta eget ansvar för sin situation
- känner sökande till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har han eller hon tidigare fått information om dem
- kan sökande få hjälp från familj eller vänner
- är behovet av ekonomisk hjälp återkommande trots egen försörjning

I dessa fall kan matpengar bifallas. Bistånd till personer som regelmässigt har egna inkomster och är självförsörjande ska prövas restriktivt. En enskild som upprepat tappar pengar eller blir bestulen ska informeras om hur han eller hon

i fortsättningen kan förvara sina pengar så att inte samma situation uppstår igen. Om någon trots denna information tappar eller blir bestulen på sina pengar kan ansökan om bistånd avslås. Ansökan kan också avslås om det är uppenbart att fakta kring den beskrivna situationen inte är trovärdiga.

Beräkning av försörjningsstöd vid gemensamt hushåll

Det förekommer ibland att två personer bor tillsammans och har gemensamt hushåll utan att de lever under äktenskapsliknande förhållanden. Vänner, syskon eller förälder och vuxet barn kan t ex leva i en hushållsgemenskap, som gör att man kan tala om att de har ett hushåll. För en vuxen som inte är att anse som samboende, men som ingår i en hushållsgemenskap med flera personer, beräknas normen såsom personliga kostnader för ensamstående.

C. Särskilt beräknat försörjningsstöd (faktiska kostnader)

Boendekostnader

Allmänt gäller att om någon bor i större och dyrare lägenhet/fastighet än vad som kan anses skäligt, bör om hjälpbehovet inte endast är tillfälligt, möjligheten att byta bostaden mot en mindre och billigare undersökas. Endast om detta inte är möjligt eller om starka sociala och humanitära skäl talar mot bostadsbyte kan försörjningsstöd beviljas till hela nettohyran.

Med tillfälligt hjälpbehov avses i dessa fall högst fyra månader. Vid långvarigt behov i avvaktan på att en annan bostad kan ordnas, skall bidrag till för stor bostad kunna beviljas. Kan familjen inte förmås att lämna bostaden efter rådrom skall bidrag endast beviljas till en skälig bostadskostnad. När det gäller att avgöra om en boendekostnad är skälig eller inte, kan genomsnittshyran i Huddinge vara vägledande. Vid framräkning av hyresnivån kan man beakta Försäkringskassans norm för genomsnittshyra.

Verksamheten Arbete och Försörjning tar varje år fram en lista med hyresnivåer.

Vid andrahandsboende skall gälla att socialtjänsten uppmanar den sökande att försöka ordna giltigt andrahandskontrakt om sådant inte redan finns. Krav på så kallat godkänt kontrakt får dock inte ställas, utom i de fall då hushållet genom att hyra utan godkänt kontrakt går miste om bostadsbidrag. Krav på att den enskilde folkbokför sig i sitt andrahandsboende/inneboende ska ställas och skriftligt avtal mellan förstahandshyresgästen och sökanden ska uppvisas.

Avgörande för bedömning av rätten till bistånd är den sökandes behov av bostad. Det är rimligt att godkänna faktiskt hyra samt ytterligare högst 10 % av hyran för möblerad lägenhet. Kvitto på betald andrahandshyra ska uppvisas innan bidrag till nästan månad betalas ut.

Kostnad för lägenhet/fastighet under vistelse vid kriminalvårdsanstalt eller vid annan långvarig institutionsvistelse (se under 7.8 Vistelse på institution).

I allmänhet föranleder innehav av bostadsrätts- eller andelslägenhet ingen annan bedömning än den som gäller vid hyreslägenhet. Den enskilde ska ej beviljas bistånd till amorteringar då detta betraktas som eget sparande.

Dock utgör innehav av bostadsrätt eller andelsbevis en tillgång som kan säljas och undanröja behov av försörjningsstöd. Samma regler som vid boende i för stor eller för dyr bostad, dvs. en rådumstid på fyra månader, ska iakttas när det gäller krav om försäljning av bostaden.

För de som bor i egen fastighet gäller att om behovet av försörjningsstöd endast är tillfälligt kan hjälp erhållas till faktiska boendekostnader. När man bestämmer den faktiska boendekostnaden bör hänsyn tas till ränteutgifter och nödvändiga driftskostnader såsom kostnader för vatten, uppvärmning, sophämtning, fastighetsförsäkring och tomträttsavgäld. Hjälp till dessa kostnader betraktas som en normal hjälp till hyreskostnad. Bidrag till amortering skall inte beviljas. Om behovet av försörjningsstöd är långvarigt eller har sin grund i att den hjälpsökandes ekonomi inte tillåter honom att bo i egen fastighet, bör han hänvisas till att sälja den.

Inneboende

För inneboende i lägenhet gäller att bidrag till hyra ska godkännas med skäligt belopp dock högst motsvarande 1-rumslägenhet i området eller liknande. Inneboendekontrakt ska finnas och kvitto på betald hyra ska redovisas varje månad.

Dyrare bostad

Om den som uppbär försörjningsstöd önskar flytta till ett dyrare boende, bör nämnden bevilja bistånd för en högre boendekostnad endast i de fall hushållsmedlemmarna genom att bo kvar i tidigare bostad inte är tillförsäkrade en skälig levnadsnivå.

Det kan t.ex. gälla följande situationer:

- Då det finns medicinska och/eller starka sociala skäl som styrker behovet av flyttning.
- Om man p.g.a. funktionshinder har fördyrande bostadskostnader ska försörjningsstöd beviljas. Det kan t.ex. avse:
- Behov av större bostad för skrymmande hjälpmedel, rum för personlig assistent m.m.

- Begränsade valmöjligheter av boende p.g.a. behov av närhet till centrum och tillgänglighet mm.

Delad lägenhet

När syskon, kamrater eller förälder och vuxet barn delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att man mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Om hushållsgemenskap inte finns gäller reglerna vid inneboende.

Vid prövning av försörjningsstöd när sökanden delar lägenhet ska nettohyran delas på antal boende i lägenheten.

Övriga boendeformer/tillfälligt boende, hotell m.m.

Med övriga boendeformer menas tredjehandskontrakt, campingboende, hyra av stuga, husvagn eller båt, inneboende hos kamrat som bor i andra hand, hotell etc.

Kommunen har tillgång till några rum och lägenheter, vilka boenden ska användas i första hand. Boende av detta slag bör hållas mycket kortvarigt.

Tillfälligt boende beviljas endast i akuta situationer och då inga andra lösningar finns tillgängliga. Den enskilde ansvarar i första hand själv för att lösa sin situation och för att inte begränsa sig till ett specifikt geografiskt område. I första hand ska förvaltningen verka för en lösning inom den enskildes nätverk om inte detta är direkt olämpligt. Om tillfälligt boende ska beviljas bör man använda boenden som tillgodoser den enskildes behov inte bara av tak över huvudet utan även av stöd och tillsyn. Så kan vara fallet när det gäller t ex. våldsutsatta kvinnor och barn, missbrukare eller ungdomar. I dessa fall ska samverkan och bedömning ske med berörda sektioner inom Individ- och familjeomsorgen.

Förvaltningen ansvarar inte för att placera på ett specifikt boende, utan bedömning görs utifrån individens förutsättningar och behov.

För att ge individen en chans att själv lösa sin situation, ska placeringsbesluten som regel vara kortvariga. Vad som definieras som kortvarigt bedöms i varje individuellt ärende. För individer som inte själva tar ansvar för att lösa sin situation, har förvaltningen möjlighet att sätta tidsram för boendet. Särskilda beslut ska fattas avseende placering respektive förlängning av boende.

Individer med egen försörjning har ett ansvar att själva hantera sin boendesituation. Tillfälligt boende beviljas som regel inte till personer med egen försörjning. Vid normöverskott ska egenavgift alltid uttas. Om egenavgiften inte betalas kan boendet avslutas.

Egenavgifter vid boende

Ställning ska tas till om egenavgifter ska tas ut när den enskilde har inkomster. Vid boende i kommunens egna lägenheter får den som har tillräcklig inkomst betala den ordinarie hyran och vid boende på t ex. hotell kan hela normöverskottet tas ut som ersättning för boendet. Kommunens inbetalningskort används vid dess situationer och särskilt beslut om boendekostnader måste fattas.

Depositionshyror och förskottshyror

Depositionshyror ska i regel inte beviljas. Förskottshyror kan beviljas för högst två månader under förutsättning att detta är den enda möjligheten för den enskilde att få en bostad.

Hushållsel

Den enskildes faktiska kostnader för hushållsel bör i regel godtas, förutsatt att kostnaderna är skäliga. Vid bedömning av skälig kostnad för hushållsel, kan vägledning hämtas från Konsumentverkets beräkningar. I fråga om skäliga kostnader måste det göras en individuell bedömning av vad som är skäligt för just den biståndssökande. Kommunen kan inte hänvisa till schabloner eller genomsnittskostnad för olika hushållstyper. Diskussion bör tas på vilket sätt man kan sänka sina elkostnader.

Arbetsresor

Bistånd till arbetsresor avser möjlighet att resa till arbetsplatsen. Med begreppet arbetsresor skall även avses resbehov för att aktivt kunna söka arbete eller delta i andra aktiva åtgärder som arbetsförmedlingen eller Arbete och Försörjning anordnar. Kostnaden för ett månadskort för lokala resor bör bifallas. Behov av egen bil för arbetsresor kan t.ex. föreligga om

- allmänna kommunikationer saknas
- turtätheten är starkt begränsad
- den enskilde lider av sjukdom eller har funktionshinder

Hemförsäkring

Det är angeläget att motivera hushåll att teckna hemförsäkring. Målsättningen bör vara att finna det billigaste alternativet.

Socialnämnden bör i regel godta den enskildes faktiska kostnader för hemförsäkring om kostnaderna är skäliga. Basförsäkring omfattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd för lösöresbelopp på max 300 000 kr. I de fall den enskilde har års- eller halvårsinbetalningar ska han uppmanas begära månadsinbetalningar.

Alla som är folkbokförda på en adress täcks av lägenhetsinnehavarens hemförsäkring. Det gäller personer som har någon form av hushållsgemenskap med lägenhetsinnehavaren, t ex. unga vuxna som bor kvar hemma hos föräldrarna eller syskon och kamrater som delar lägenhet. Inneboende utgör undantag och ska uppmanas skaffa egen hemförsäkring.

Medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa

Avgifter till fackförening och/eller arbetslöshetskassa ska bifallas med det belopp som gäller för den organisation den enskilde tillhör. I det fall det är möjligt att få reducerad avgift skall i första hand en sådan ansökan göras.

D. Livsföring i övrigt

Läkarvård och medicinkostnad

Omfattar avgift vid läkarbesök och läkarförskriven medicin och behandling som ingår i högkostnadsskyddet. Biståndet kan omfatta t ex besök hos distriktssköterska, sjukgymnast, psykolog eller annan öppenvårdsbehandling. Endast kostnader för av staten rabatterade läkemedel ska godkännas.

Patientavgifter (vårdavgifter) beslutas av landstinget med stöd av hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). För besök hos privatpraktiserande läkare samt för akuta läkarbesök uttas en högre patientavgift. Högkostnadskort finns för öppen sjuk- och hälsovård för att ge kostnadsskydd vid stort behov av läkarvård. Varje vuxen i en familj har egna kort. Syskon under 18 år delar högkostnadskort. Försörjningsstöd godkänns för de kostnader som redovisas med stämpel i högkostnadskorten. Vidare bör försörjningsstödet omfatta kostnader för läkemedel eller hjälpmedel/förbrukningsmaterial som föreskrivits av behörig hälso- och sjukvårdspersonal. Om bidragsbehovet är tillfälligt eller avser ett enstaka recept ska den enskilde uppmanas att använda möjligheten att delbetala medicinkostnaden.

Sjukresor och sjukhusvårdsräkningar

Sjukresor söks i första hand hos Landstinget om man är oförmögen att åka kollektivtrafik.

Försörjningsstöd till sjukhusvårdsräkningar bör utgå med skillnaden mellan dagbelopp och livsmedelsnorm (2/3 av riksnorm).

Eventuell skuld skall i regel hanteras av landstinget.

Har fullt försörjningsstöd utgått för den månad någon har varit inlagd dras livsmedelsnorm av för maten på fakturan. Har någon varit inlagd utan att försörjningsstöd har utgått under vårdtiden beviljas fakturan i sin helhet.

Sjukvårdskostnader för den som saknar uppehållstillstånd

Det är inte möjligt att klart fastställa hur långt kommunens ansvar sträcker sig vad gäller denna typ av kostnader. Vistelsens art blir avgörande för kommunens ställningstagande

- för turister eller andra som befinner sig i landet på tillfälligt besök kan nämnden inte anses vara skyldig att utge försörjningsstöd för denna typ av kostnader
- för gäststuderande gäller samma förhållande
- för de som väntar på beslut om uppehållstillstånd enligt förordning om statlig ersättning för mottagande av flyktingar och vissa andra utlännningar gäller att landstinget erhåller ersättning för sjukvård avseende akut- och förlossningsvård samt vård vid abort, direkt av staten. Försörjningsstöd till denna typ av kostnader bör inte bifallas.

Tandvård

Vid mer omfattande behov av tandvård kan bistånd beviljas vid långvarigt beroende av försörjningsstöd (minst 1 år) eller jämförbara förhållanden, till åtgärder som ej kan vänta till sökande är självförsörjande. Kostnadsförslag ska då begäras in och åtgärden ska ej vara mer omfattande än vad som kan anses odontologiskt tillfredsställande. Vid höga kostnader, vid upprepad framställan om bistånd till tandvård, vid svårbedömda kostnadsförslag eller om olika behandlingsalternativ finns ska förtroendetandläkare yttra sig. Övervägande bör ske om biståndsbehovet beräknas bli kort- eller långvarigt.

Vid akuta besvär med tänderna ska nödvändig åtgärd beviljas. Den får utföras utan kostnadsförslag i de fall ett sådant inte kan inväntas. Det ska av tandvårdsräkningen eller genom kontakt med behandlande tandläkare framgå att tandvården är akut. Som akut tandvård enligt socialtjänstlagen bör betraktas sådan tandvård som behövs i följande situationer:

- för att avhjälpa svåra smärttillstånd. T.ex. då smärtan orsakas av kariesangrepp, akuta infektionstillstånd i tänderna eller tandskador i samband med olycksfall
- för att avhjälpa akuta tillstånd som medför betydande obehag, t ex. då obehaget orsakas av en avbiten tand, förlust av en eller flera tänder genom olycksfall eller tandlossningssjukdom, en lossnad krona eller broprotes
- skador på avtagbar protes eller förlust av en sådan protes

Tandvårdsbeslut som sträcker sig över mer än en månad ska ha en omprövningsklausul: Vid väsentligt ändrade förhållanden av biståndsbehovet kan beslutet komma att omprövas.

Glasögon

Bistånd till glasögon kan erhållas i de fall behov är styrkt av ögonläkare eller legitimerad optiker. Vid behov av annan styrka på glasen ska i första hand befintliga glasögonbågar användas.

Kontaktlinser kan beviljas om medicinska skäl motiverar detta. Detta ska vara styrkt av ögonläkare.

Kostnader för undersökning, glas och bågar ska inte överstiga den prisnivå som gäller hos lågprisföretagen i branschen.

Fickpengar

Fickpengar kan erhållas vid vistelse på institution.

Fickpengar är försörjningsstöd där följande normposter ingår:

- Lek och fritid
- Hälsa och hygien
- Dagstidning, telefon och TV-avgift

Aktuellt månadsbelopp för fickpengar fås genom summering av beloppen i dessa normposter. Hela posten dagstidning etc. tas med trots att TV-avgift normalt inte behöver betalas med fickpengar. Överskottet får kompensera för den sökandes något dyrare kostnader för tidningar och telefon. Bistånd till inköp av kläder och skor prövas separat vår och höst. Kläder som behövs för aktiviteter i behandlingen prövas också separat.

Kosttillägg

Försörjningsstöd till nödvändig dietkost eller kostförstärkning som fördyrar kosthållning kan utgå till person, som erhåller försörjningsstöd till sitt uppehälle.

Läkarintyg ska styrka behovet. Det ska framgå av intyget hur länge läkarens bedömning gäller. Tillägg kan göras för fördyrad kost enligt Konsumentverkets beräkningar av förhöjda matkostnader vid olika kostbehov. Merkostnad för diabetiker har Konsumentverket dragit bort. Om den sökande har väsentligt ökade matkostnader, ska möjligheten till handikappersättning undersökas.

Flyttning

Flyttkostnad kan beviljas till lägsta möjliga kostnad om flyttningen innebär ökade möjligheter för den enskilde att bli självförsörjande eller att den i övrigt leder till förbättrade sociala förhållanden och flyttningen ej kan bekostas med egna medel.

Det beviljade biståndet ska i första hand gälla hyra av flyttbil inklusive kostnader för bensin och försäkring. Endast om särskilda skäl finns godtas anlitande av flyttfirma.

Dubbla hyror vid flyttning

Dubbla hyror vid flyttning beviljas i regel inte. Undantag kan göras för flyttning inom samma hyresvärds bestånd om flyttningen innebär att man minskar sina kostnader och blir självförsörjande.

Undantag kan även göras vid hot eller misshandel och den sökande av dessa skäl omedelbart måste byta bostad.

Magasinering

Bistånd till magasinering kan erhållas i högst 6 månader. Sökande ska alltid själv stå för hyreskontraktet. I första hand ska dock möjlighet till förvaring hos anhöriga och vänner undersökas.

Vid bedömningen ska även beaktas:

- Kostnaderna för magasinering i förhållande till kostnad för nyanskaffning av hemutrustning
- Bohagets innehåll och skick
- Konsekvenser för den enskilde vid eventuell försäljning av bohaget.

Reparation av lägenhet

Reparationskostnader påverkar inte hyresrätten. Behandlas som en vanlig skuld.

Bistånd ska prövas mycket restriktivt och endast beviljas om kostnaden utgör ett hinder för den sökande att genomföra en flyttning.

Hemutrustning

Hemutrustning eller del av hemutrustning kan beviljas när det finns ett förväntat långvarigt biståndsbehov (minst 6 månader) eller jämförbara förhållanden. Särskilda hänsyn ska tas till barnfamiljers behov. Vid bedömning ska följande övervägas:

- Är behovet akut och nödvändigt för att sökanden med kort varsel ska kunna flytta in i en anvisad bostad
- Kommer sökanden att inom rimlig tid själv kunna skaffa sig eller komplettera en hemutrustning
- Vilka möjligheter har sökanden haft att spara till eller planera för boende och hemutrustning

Den hemutrustning som avses ska kunna tillgodose behov som t.ex. matlagning, umgänge, sömn, förvaring, rengöring, rekreation och information via radio och TV.

Ungdomar som flyttar hemifrån är i normala fall inte berättigade till hemutrustning.

Kostnader för hemutrustning beräknas enligt vad som kan tillhandahållas på lågprismarknaden. Prislista upprättas och uppdateras av verksamheten Arbete och försörjning.

Särskilda inköpsställen får anvisas endast om det finns särskilda skäl för detta.

Tvättmaskin, diskmaskin

Om särskilda skäl föreligger, kan bistånd betalas ut.

Allergiker m fl. kan i vissa fall ha särskilda behov av tvättmaskin och diskmaskin. Om det styrks av läkare bör bistånd kunna medges.

Telefon

Telefonkostnader ingår in riksnormen. Installationskostnader för fast telefoni godkänds endast vid speciella behov. Andra billigare alternativ finns på marknaden. Depositionsavgift beviljas i regel inte.

Skulder

Den enskilde hänvisas i första hand till budgetrådgivning och skuldsaneringslagen.

El-skulder

El-skulder ska i första hand avbetalas genom avbetalningsplan med elleverantör. I sista hand kan bistånd beviljas för att undvika avstängning. I första hand prioriteras barnfamiljer.

Normalt bör bistånd beviljas för den faktiska kostnaden. En ansökan om bistånd till en räkning som förfallit till betalning inom en månad före

tidsbeställningsdagen bör inte betraktas som en skuld utan prövas som försörjningsstöd enligt 4 kap. 3 § SoL.

Hyresskuld

Hyresskuld ska i första hand betalas genom avbetalningsplan med hyresvärd. I sista hand kan bistånd beviljas till del av hyresskuld eller hel hyresskuld, om inga andra alternativ finns tillgängliga. Innevarande månads hyra bör inte betraktas som en hyresskuld även om den förfallit till betalning utan bör räknas som sådan boendekostnad som omfattas av försörjningsstödet. I första hand prioriteras barnfamiljer.

Kvarskatt och skuld på underhåll

Då en person får kvarskatt är orsaken vanligen den att han/hon underlåtit att betala in skatt på sina sidoinkomster eller betalat för låg preliminärskatt. Den enskilde är skyldig att själv betala in kvarskatten. Om den återstående inkomsten understiger försörjningsstödet för den enskilde kan anstånd sökas.

Socialtjänsten skall medverka till att anstånd söks hos skattekontoret. Visst utrymme finns för hänsyn till individuella förhållanden och socialtjänsten bör medverka till att dessa kommer till lokala skattemyndighetens kännedom. Bistånd bifalles inte till kvarskatt.

Bistånd till underhållsskulder beviljas inte. Anstånd får sökas hos försäkringskassan.

Banklån, studielån

Bidrag för dessa typer av skulder medges ej. För studielån finns särskild rutin för befrielse från återbetalning viss period. Man vänder sig till Centrala studiestödsnämnden.

Skuld avseende förskole- och fritidshemsavgift

Bidrag beviljas inte till uppkomna skulder avseende förskole- och fritidshemsavgifter. Särskild rutin finns för indrivning eller avskrivning av dessa hos barn- och utbildningsförvaltningen.

Böter

Böter är en form av straffpåföljd. Bistånd skall inte kunna användas för att undanröja en sådan påföljd. Med hänsyn härtill får bistånd under inga förhållanden användas till betalning av böter.

Den enskilde bör uppmanas kontakta kronofogden vad gäller den vidare verkställigheten av bötesstraffet.

Skuld TV-avgift och teleräkning

Framställningar av detta slag ska prövas restriktivt.

Kostnader för vård med mera

Skuld för läkarvård

Framställningar av detta slag ska prövas restriktivt.

Alternativ medicinsk behandling

Kostnader för alternativ medicinsk behandling eller andra sjukvårdsliknande insatser ligger inte inom socialtjänstens ansvarsområde.

Psykoterapi

Psykoterapi är sjukvårdshuvudmannens ansvar. Huvudprincipen är därför att bistånd till kostnad för psykoterapi inte ska beviljas. Den som söker sådant bistånd ska hänvisas till vårdcentral eller närmste öppna psykiatriska mottagning.

Undantag kan göras för den som i en krissituation har behov av terapeutiska samtal och inte omedelbart kan erbjudas detta genom landstinget. Det ska stå klart att behovet är akut och att det kan få svåra konsekvenser för den enskilde om det inte tillgodoses. Dessa förhållanden ska vara styrkta med läkarintyg.

Bistånd kan beviljas i form av ett begränsat antal behandlingar hos legitimerad psykoterapeut till dess landstinget kan överta ansvaret för behandlingen. Besked ska inhämtas från landstinget om när övertagande kan ske.

Rekreation

Huvudprincipen är att bistånd till rekreationsresor inte ska beviljas.

Ekonomiskt bistånd till rekreation kan utgå om det finns särskilda skäl. Exempel på särskilda skäl är barnfamiljer som under lång tid på grund av ekonomiska problem inte har kunnat få någon form av semester och hos vuxna med långvariga medicinska eller sociala problem. Om det finns barn i hushållet, bör en särskild bedömning göras av barnets behov.

Ekonomiskt bistånd till rekreation bör täcka kostnaden för t.ex. till en tåg- eller bussresa inom landet samt enklare logi. När det gäller barn bör biståndet täcka kostnaden för t.ex. en koloni- eller lägervistelse.

Kostnaden ska vara rimlig i förhållande till vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet har råd till.

Kommunala taxor

Avgift för plats i förskola/fritidshem/annan pedagogisk omsorg

Bistånd till avgift till barn- och utbildningsförvaltningen kan bifallas till skälig kostnad. Det åligger dock den sökande att anmäla ändrad inkomst till barn- och utbildningsförvaltningen för att därmed få en lägsta avgift fastställd. Den kommunala avgiften till barn- och utbildningsförvaltningen gäller som riktlinje vid bistånd till fristående förskola, fritidshem med enskild huvudman respektive pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola och fritidshem.

Omsorgsavgift/hemtjänstavgift

Ekonomiskt bistånd ska normalt sett inte behöva utgå till kostnad för hemtjänstavgift. Vid debitering av hemtjänstavgift görs beräkning från äldreomsorgen/handikappomsorgen så att den enskilde alltid har ett skäligt belopp kvar till sina utgifter efter det att hyra och hemtjänstavgift betalats, s.k. förbehållsbelopp.

Ekonomiskt bistånd kan utgå till hemtjänstavgiften i avvaktan på nedsättning av avgiften. Om en person som betalar hemtjänstavgift ansöker om bistånd till glasögon eller tandvård ska de i första hand uppmanas att ansöka om nedsättning av hemtjänstavgiften.

Görs beräkning för bedömning av bistånd till annan utgift som ingår i begreppet skälig levnadsnivå utgör hemtjänstavgiften en godkänd kostnad i den ekonomiska beräkningen.

Även personer som vårdas på servicehus och betalar vårdkostnader och endast har förbehållsbelopp för personliga kostnader kan få nedsättning av avgiften om de har stora kostnader för glasögon eller tandvård.

Kläder m.m.

Kläder

Kostnader för kläder täcks inom ramen för riksnormen.

Extra klädbidrag kan beviljas utifrån klädnormen i riksnormen hel eller halvt belopp per person. Barnperspektivet bör beaktas.

Klädutrustning inför institutionsvistelse

Sökande som är inskriven för vård eller behandling med fickpengsnorm kan vid behov få extra bistånd till kläder motsvarande 2-3 månadsbelopp av posten för kläder och skor i riksnormen. Biståndet ska tillgodose det akuta behovet av kläder.

Behov av särskilda kläder eller skor

Här avses engångskostnader för specialbeställda kläder eller skor som inte täcks av handikappersättning. Alla normala utgifter för kläder och skor ingår i normen. Ansökan ska prövas utifrån detta och eventuellt bistånd endast ges till merkostnader.

Spädbarnsutrustning

Bistånd till spädbarnsutrustning prövas individuellt. Vid långvarigt biståndsbehov (minst 6 månader) eller låga inkomster under längre tid kan bistånd till spädbarnsutrustning beviljas. Spädbarnsutrustning omfattar:

- startpaket (kläder)
- säng med sängkläder och andra tillbehör
- skötbädd med tillbehör
- bärsele
- barnvagn med tillbehör
- utrustning för bad

Spädbarnsutrustning beviljas med högst 11 % av gällande basbelopp.

Kostnaden för barnvagn beräknas utgöra ungefär halva beloppet och kostnad för säng med utrustning ca en fjärdedel.

Kostnader i samband med dödsfall

Begravningskostnader

Om bouppteckning eller dödsbouppteckning visar att dödsboet saknar medel till begravning så har dödsboet rätt till ersättning för skäliga begravningskostnader: Skälig kostnad inklusive kostnad för enkel gravsten anses motsvara högst ett halvt basbelopp. Se aktuellt avtal.

I en förälders försörjningsskyldighet ligger även ett ansvar att efter förmåga stå för kostnaderna för ett barns begravning.

Transport av avlidna till hemlandet beviljas inte. Inte heller beviljas i allmänhet transportkostnad för begravning i annan kommun.

Begravningskläder

Begravningskläder och övriga kostnader i samband med begravning beviljas i regel inte.

Lägenhetsstädning mm

Kostnader kan uppstå för städning av lägenhet och bortforsling av inventarier. I de flesta fall har hyresvärd försäkringar som täcker denna typ av kostnader. Bistånd ska i regel inte beviljas.

E. Inkomster som reducerar försörjningsstödet

Lön

Lön efter skatt. Belopp som på lönespecifikation dras av för lunchkuponger/löneformåner t ex. dator samt förskott på lön räknas som inkomst.

Arbetslöshetsersättning

Arbetslöshetsersättning är en inkomst som inte föranleder någon särskild bedömning.

Bistånd, som förskott på en förmån eller ersättning, som den enskilde är berättigad till från annan, bör användas med försiktighet och omdöme.

Föräldraförsäkring

Regler för föräldrapenning i samband med barns födelse är avsedda att ge föräldrarna stor valfrihet att använda föräldraförsäkringen vid den tidpunkt de själva anser lämpligt.

Regeringsrätten har i dom inte bifallit besvär där enskild hävdar att föräldrapenning enligt garantibelopp inte skulle reducera bidragsbelopp då hon haft rätt att disponera uttaget i tid efter eget val. RegR framhåller att den omständigheten att reglerna för föräldrapenning i samband med barns födelse är avsedda att ge föräldrarna stor valfrihet att använda föräldraförsäkringen vid tidpunkt de själva anser lämplig inte innebär att behovet under viss period inte till en del kunnat tillgodoses genom föräldrapenning.

Föräldrapenning ska tas ut med 7 dagar/vecka vid ansökan om försörjningsstöd. Föräldrar ska inte tvingas utnyttja alla ersättningsdagar med föräldrapenning. Hänsyn måste tas till framtida behov av att exempelvis delta i barnets invänjning på daghem. Upp till fyra veckor föräldrapenning kan anses skäligt att få spara fram till det levnadsår, för barnet, under vilket föräldrapenningen senast kan erhållas.

Sjukpenning/sjukersättning, aktivitetsersättning, rehabiliteringsersättning

Dessa ersättningar är inkomster som inte föranleder någon särskild bedömning. Bistånd, som förskott på en förmån eller ersättning, som den enskilde är berättigad till från annan, bör användas med försiktighet och omdöme.

Kortvariga bidragsbehov från sökanden med partiell ersättning ska tillgodoses utan att frågan om deltidsarbete aktualiseras.

Pension

Nivåerna för den allmänna pensionen inklusive bostadstillägg för pensionärer ligger normalt över gällande försörjningsstödsnorm.

Om ansökan gäller ändamål som inte ingår i normerat försörjningsstöd kan prövning ske i mindre restriktiv anda. Så kan t ex bidrag bifallas vid styrkt behov av kompletterande hemutrustning och ej statsbidragsberättigade hjälpmedel för hemmets skötsel. Ansökningar skall bedömas med utgångspunkt från i vad mån pensionären har möjlighet att med sin pension och eventuella sidoinkomster bidra till hela eller delar av kostnaden. Kapitalinnehav upp till ett halvt basbelopp skall inte påverka behovsprövningen. (Se även avsnittet Inkomster som inte reducerar försörjningsstödet). Kortvariga bidragsbehov från sökanden med partiell sjuk/aktivitetsersättning skall tillgodoses utan att frågan om deltidsarbete aktualiseras.

Den som uppbär deltidspension och där deltidsarbetet upphör, skall jämföras med arbetslös. Möjligheterna att erhålla ersättning från arbetslöshetsförsäkring eller kontant arbetsmarknadsstöd skall beaktas.

Den som valt att göra förtida uttag på pension ska normalt inte ha rätt till kompletterande försörjningsstöd upp till kommunens försörjningsstödsnorm om pensionen är lägre än normen.

Undantag måste dock kunna göras exempelvis för de fall då det varit svårt för den enskilde att få en överblick över de konsekvenser beslutet om förtida uttag fört med sig.

Äldreförsörjningsstöd

Personer 65 år och äldre som söker försörjningsstöd ska hänvisas till Pensionsmyndigheten för att ansöka om äldreförsörjningsstöd i stället.

Äldreförsörjningsstödet riktas till personer med ingen eller låg pension som är bosatta i Sverige.

Äldreförsörjningsstöd kan betalas ut fr.o.m. den månad en person fyller 65 år.

Äldreförsörjningsstödet beviljas inte retroaktivt. Ny ansökan ska lämnas in var tolfte månad. Om försörjningsstöd beviljas i avvaktan på beslut hos försäkringskassan ska en framställan om ersättning av beloppet lämnas till försäkringskassan.

Utbildningsbidrag/aktivitetsstöd

Här avses bidrag som utgår vid arbetsmarknadsutbildning. De belopp som utgår varierar beroende av om den enskilde är medlem i erkänd A-kassa eller ej och i det senare fallet om han/hon är över eller under 20 år.

Studiemedel

Studiemedel som utbetalas från Centrala studiestödsnämnden CSN ligger på sådan nivå att försörjningsstöd inte ska behövas.

Underhållsstöd/underhållsbidrag/efterlevnadsstöd

Underhållsstöd räknas i sin helhet som inkomst. Vid gemensam vårdnad kan båda föräldrarna få ett inkomstprövat underhållsstöd från försäkringskassan vid låga inkomster.

Bostadsbidrag

Bostadsbidraget räknas i sin helhet som inkomst. Har man godkänt andrahandskontrakt ska bostadsbidrag sökas. Barnfamiljer som inte har godkända andrahandskontrakt uppmanas att söka bostadsbidrag hos försäkringskassan som inneboende med barn. Detta bostadsbidrag är inte kopplat till hyran utan utifrån hur många minderåriga barn man har.

Familjebidrag vid värnplikt söks hos försäkringskassan.

Det är angeläget att den enskilde ser till att bidraget grundar sig på korrekta inkomstuppgifter. Socialsekreterare bör vara observant på att så sker.

Bistånd beviljas inte till för mycket utbetalt bostadsbidrag. Eftergift kan sökas hos försäkringskassan.

Anhörigbidrag

Ersättning för utfört vårdarbete hos anhörig (hemvårdsbidrag) ska räknas som inkomst.

Inkomster från uthyrning

Alla inkomster av uthyrning skall redovisas och räknas som inkomst.

Familjemedlemmars bidrag till bostadskostnad

För familjemedlem med inkomst och betalningsförmåga beräknas hyresdelen så att den gemensamma nettobostadskostnaden delas i lika delar mellan familjemedlemmarna.

Barnbidrag och flerbarnstillägg

Barnbidraget och flerbarnstillägget skall tas upp som inkomst.

Studiehjälp/studiebidrag

Ungdomar under 21 år som studerar vid gymnasieskola erhåller studiebidrag. Studiebidraget tas upp som inkomst.

Studiestöd grundvux och grund-SFI

De som har rätt att delta i denna utbildning kan i vissa fall ha rätt till visst bidrag från CSN. Detta bidrag skall räknas som inkomst.

Skatteåterbäring

Skatteåterbäringen räknas som inkomst, dock inte om den tagits i anspråk av Kronofogdemyndigheten utom för belopp som gäller böter eller skadestånd. Om den enskilde riskerar att hamna i en nödsituation om skatteåterbäring som han eller hon inte haft tillgång till räknas som inkomst kan reducerat bistånd i form av t ex hyra och matpengar beviljas.

Övriga inkomster

Övriga inkomster, t.ex. överskott vid försäljning av bostad, arv eller liknande, anses som inkomst som kan påverka rätten till försörjningsstöd.

F. Inkomster som inte reducerar försörjningsstödet

Extra tillägg till studiebidrag

Extra tillägg till studiebidraget ska inte räknas som inkomst vid beräkning av behov av försörjningsstöd.

Handikappersättning

Rätten till handikappersättning regleras i 50 kap. socialförsäkringsbalken (2010:110). Ersättningen räknas inte som inkomst. Extra bidrag till merkostnader i samband med handikappet ska vanligen inte beviljas när handikappersättning utgår.

Tillgångar man inte förfogar över

Endast sådana tillgångar bör beaktas som den sökande faktiskt kan förfoga över eller få tillgång till. Som exempel på fiktiva tillgångar som inte bör påverka rätten till försörjningsstöd kan nämnas:

- pensionsförsäkringar som inte kan återköpas
- bankmedel som inte går att disponera på grund av villkor i gåvobrev
- fast egendom som inte kan överlåtas på grund av en bestämmelse i gåvobrev eller testamente

G. Inkomster som delvis reducerar försörjningsstödet

Skadestånd

Försörjningsstöd är ett yttersta skyddsnät vilket innebär att även ideella skadestånd räknas som inkomst vid ekonomisk biståndsbedömning. Individuell bedömning ska dock alltid göras, ett exempel kan vara om skadeståndet behövs för att betala kostnader för rehabilitering av fysisk eller psykisk skada.

Vårdbidrag

Rätten till vårdbidrag regleras i 22 kap. socialförsäkringsbalken (2010:110). Viss del av vårdbidraget kan bestämmas som ersättning för merkostnader. Den delen skall inte räknas som inkomst. Se AFL 9 kap 4 § där procenttal för vad som skall beräknas som merkostnader anges för olika nivåer av vårdbidraget. Del av vårdbidraget betalas ut till föräldrar som tillfälligt vårdar barn som annars vistas på institution/familjehem.

Familjehemsersättning

Vid familjehemsersättning räknas hela arvodesdelen som inkomst.

H. Kapital

Bankmedel, aktier och andra värdehandlingar

Hjälpsökande förutsätts förbruka tillgängliga medel innan försörjningsstöd lämnas.

Om de enskilde förfogar över kontanter, banktillgodohavanden eller andra tillgångar som lätt kan realiseras t.ex. aktier och obligationer, bör dessa beaktas vid bedömningen av en sökandes behov av försörjningsstöd. Ålderspensionärer bör dock kunna ha sparade medel på upp till ett halvt basbelopp och barn upp till 15 % av basbeloppet utan att detta påverkar försörjningsstödet.

Detsamma gäller hushållsmedlemmarnas eventuella tillgodohavanden i bosparande upp till den nivå som behövs för att behålla platsen i bokön.

Om ansökan gäller bistånd till livsföring i övrigt ska eget sparkapital alltid tas i anspråk innan bistånd beviljas.

Bilinhav m.m.

Bil, annat fordon eller liknande kapitalvaror räknas som realiserbar tillgång.

1 månads rådrom kan lämnas för försäljning. Bilen ska säljas till marknadsvärdet.

Om sökande kan visa att fordonet är en förutsättning för inkomsternas förvärvande och står i proportion till kostnaden för innehavet, ska krav om försäljning inte ställas.

Beslutet bör omprövas regelbundet, (var 6:e månad).

Om bilinnehav har godkänts ska bistånd till kostnader för bilen inte beviljas. Milersättning som utbetalas på lön räknas inte som inkomst då de ska täcka de faktiska driftkostnaderna för bilen.

Bidrag till bil för handikappade

Information och ansökan om bidrag görs hos Försäkringskassan. Socialförsäkringsnämnden vid kassan beslutar om bidrag. Bistånd ska inte bifallas.

Egen fastighet

Se ovan under Boendekostnader.

Fritidshus

Fritidshus är en realiserbar tillgång och utgifter för innehav av fritidshus får som regel inte föranleda att försörjningsstöd beviljas.

Även del i fritidshus ska räknas som realiserbar tillgång såvida det inte finns ett skrivet förbehåll som förhindrar försäljning.

Pensionssparande

Pensionssparande är i princip en tillgång. Möjlighet att ta ut pensionssparande ska alltid prövas.

Andra realiserbara tillgångar

Om hjälpbehovet bedöms bli långvarigt eller om andra omständigheter föreligger, bör krav kunna ställas på att även andra tillgångar skall avyttras för att den enskilde på så sätt helt eller delvis skall kunna tillgodose sina behov. Sådana kapitalvaror som vanligtvis finns i ett hem, t.ex. TV, video, stereo och dator bör dock i normalfallet inte påverka rätten till försörjningsstöd, under förutsättning att varornas värde är rimligt.

I. Vissa situationer/förhållanden

Försörjningsskyldighet

Ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen är ett komplement till socialförsäkringssystemet och övriga ekonomiska förmåner i samhället. Det utgår när andra förmåner är otillräckliga eller inte kan utgå. Rätt till ekonomiskt bistånd inträder således om den enskilde behöver hjälp till sin

försörjning och inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt.

Makar har enligt 6 kap 1 § äktenskapsbalken en ömsesidig underhållsskyldighet att efter förmåga bidra till underhåll som behövs för att deras gemensamma och personliga behov tillgodoses. Den legala underhållsskyldigheten kvarstår till dess äktenskapet upphör. Makarna är därmed försörjningsskyldiga gentemot varandra även under betänketiden.

Socialförsäkringar och andra förmåner

Om den enskilde har rätt till t.ex. bostadsbidrag, underhållsstöd, allmänt barnbidrag, ålderspension, sjukpenning eller föräldrapenning, bör han hänvisas till att söka dessa förmåner och ersättningar för att på så sätt tillgodose eller bidra till sina behov. Denna princip bör dock inte tillämpas i följande fall:

- En arbetslös person bör inte tvingas att utnyttja ersättningsdagar med föräldrapenning redan före barnets födelse.
- En arbetslös person som har barn bör kunna spara upp till fyra veckors föräldrapenning fram till det år under vilket föräldrapenningen senast kan tas ut.
- Den som har fyllt 61 år bör inte tvingas att utnyttja den möjlighet som finns att göra förtida uttag på ålderspensionen.

Deltidsarbete för vård av barn

Föräldrar har rätt till förkortad arbetstid till tre fjärdedelar av normal arbetstid, det som vanligtvis brukar kallas ”sex timmars arbetsdag”. Rätten gäller tills barnet fyllt åtta år. Om inkomsterna p g a ledigheten inte räcker till försörjningen, föreligger inte rätt till försörjningsstöd.

Gemensam vårdnad av barn

Huvudregeln är, att prövningen utgår från förhållandena hos den som har faktisk vård av barnet. Särskilda regler för reducering av underhållsbidraget gäller när den underhållspliktige har barnet i sin faktiska vård.

Vid behovsberäkningen skall beaktas, att den underhållsskyldige har rätt att reducera sitt underhållsbidrag med en fyrtiondel för varje dag som barnet är i hans eller hennes vård under varje sammanhängande period om minst fem dygn.

Umgängesresor

Resor i samband med umgänge med barn behovsprövas, barnets behov av umgänge, båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar, skäligheten av kostnaden för resan.

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses, den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna.

Resekostnaderna ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att bekosta, dock högst en resa per månad inom Norden. Bistånd till utlandsresor beviljas inte utan synnerliga skäl.

Familjerätten kan vara behjälplig med hur kostnaderna ska fördelas mellan respektive förälder.

Uppehålle umgängesbarn

Bistånd kan beviljas för umgängesbarn i form av matpengar med 2/3 av riksnormen samt del av hushållskostnader.

Barn och ungdomar bör räknas som medlemmar i hushållet, både där de stadigvarande bor och där de vistas under umgängestid (se SOSFS 2003:5).

Kostnaderna för den unge bör beräknas utifrån de antal dagar barnet vistas hos respektive föräldrar. Vid längre vistelse hos umgängesföräldern ska boföräldern bidra med omkostnader för barnets vistelse.

Intyg om umgänget och dess omfattning ska förevisas, underskrivet av den förälder där barnet stadigvarande bor. Intyget bör uppdateras varje år.

Arbetslöshet

Arbetslösas försörjning löses i första hand genom ekonomiskt stöd vid arbetslöshet i form av grundförsäkring och inkomstbortfallsförsäkring. Dagpenning utgår i form av grundbelopp eller i form av inkomstrelaterad ersättning.

Arbetslösa försörjningsstödstagare har tillgång till socialtjänstens utbud av insatser vars mål är självförsörjning. Följande grundkrav ställs på den som är arbetslös:

1. vara inskriven på AF och följa uppgjord handlingsplan
2. söka ersättning från A-kassa eller Alfa-kassa
3. ta erbjudna arbeten

4. aktivt söka arbete
5. ta emot erbjudande om arbetsmarknadsinsats
6. ta emot erbjudande om insatser från socialtjänsten och/eller Arbetsförmedlingen

Om den sökande på något sätt brister i ovanstående grundkrav kan försörjningsstöd nekas eller nedsättas. Det samma gäller om en person som utan godtagbart skäl slutar en anställning eller agerar så att ersättning från A-kassa uteblir.

Individuella överenskommelser mellan den sökande och socialsekreteraren samt handlingsplaner för genomförande av insatser ska finnas.

Vad som betraktas som lämpligt arbete framgår av 11 § Lagen om arbetslöshetsförsäkring ”Erbjudet arbete skall anses lämpligt om:

1. inom ramen för tillgången för arbetstillfällen skälig hänsyn tagits till den försäkrades förutsättningar för arbetet samt personliga förhållanden,
2. anställningsförmånerna är förenliga med de förmåner som arbetstagare får som är anställda enligt kollektivavtal eller, om kollektivavtal inte finns, är skäliga i förhållande till de förmåner arbetstagare med likvärdiga arbetsuppgifter och kvalifikationer får vid jämförliga företag,
3. arbetet ej hänför sig till arbetsplats där arbetskonflikt råder till följd av stridsåtgärd som är lovlig enligt lag och kollektivavtal,
4. förhållanden på arbetsplats motsvarar vad som angivs i författning eller myndighets- föreskrifter rörande åtgärder till förebyggande av ohälsa eller olycksfall”.

Detta kan utgöra vägledning för nämnden när den skall fatta beslut om försörjningsstöd skall beviljas eller ej. Vad som anförts om samarbetet mellan socialtjänst och arbetsförmedling är givetvis särskilt viktigt när det gäller ungdomar.

Sjukskrivna

Sjukskrivna som har sjukpenninggrundande ersättning har försäkringskassan huvudansvaret för.

Socialtjänsten samarbetar med försäkringskassan och gör en gemensam handlingsplan.

För sjukskrivna/nollklassade som inte har ersättning från försäkringskassan har socialtjänsten ett större ansvar. Läkarintyg ska finnas i alla ärenden för att den enskilde ska vara berättigad till ekonomiskt bistånd. Socialtjänsten samarbetar med behandlande läkare för att rehabilitera klienten. För att nå bästa samarbete för att göra en långsiktig planering och återgång till arbete krävs ett samtycke från klienten. Vid vissa situationer kan socialtjänsten hänvisa till den lokala vårdcentralen för en andrahandsbedömning.

Rehabiliteringsförfrågan, som innebär att läkaren kan yttra sig, begärs i vissa ärenden. Socialtjänsten får inte vara kravlös. Om den enskilde inte medverkar i rehabilitering kan detta vara en grund för avslag. I samråd med den behandlande läkaren ska krav ställas efter den sökandes psykosociala/medicinska situation och en individuell bedömning ska alltid göras.

Egenföretagare

Ekonomiskt bistånd beviljas som regel inte till egna företagare. Aktiebolag är en realiserbar tillgång liksom handelsbolag och enskilda firmor.

En del enskilda firmor representerar ingen tillgång och bedriver i princip ingen verksamhet.

Om enskild näringsidkare inte kan försörja sig på sitt företag ska företaget normalt sett avvecklas innan bistånd kan erhållas. Detta kan exempelvis ske genom att företaget säljs, genom att företaget försätts i konkurs eller genom att företaget beslutar om att träda i likvidation. Den sökande ska normalt avregistrera firman hos Bolagsverket alternativt registrera företaget som vilande och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande och skriva in sig på AF.

Vid tillfälligt behov av hjälp kan undantag göras.

Att utreda om någon som driver egen rörelse har rätt till bistånd i form av försörjningsstöd kan många gånger vara komplicerat. Vissa förhållanden gäller:

- rörelse skall finnas registrerad vid länsstyrelsens handelsregister
- företagare är bokföringsskyldiga (bokföringslag SFS1999:1078)
- företagare har i de flesta fall sin bokföring utlagd på revisionsbyråer

Vid utredning i dessa ärenden skall kontroll ske med handelsregistret. Den sökande har sedan att på egen hand, eller med hjälp av sin revisor, för nämnden förete ett underlag som skall kunna förstås utan att nämnden skall behöva anlita expertkunskap. Ett sätt kan vara att begära in företagets

momsredovisning. Ansvar för att ett begripligt bedömningsunderlag kommer fram, får i första hand sägas ligga på den sökande.

Sökande med fria yrken (konstnärer, artister, frilans etc.) har ofta F-skattsedel eftersom det är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa d v s de ska vara inskrivna på AF och söka alla lämpliga arbeten.

Ungdom under 18 år (21 år om de studerar) som inte bor i hemmet

För ungdomar under 18 år (21 år om de studerar i grundskolan eller gymnasieskola och annan jämförlig grundutbildning) är föräldrar underhållsskyldiga enligt 7 kap 1 § FB. Om den unge flyttat hemifrån och blir i behov av ekonomiskt stöd, är föräldrarna även i dessa fall skyldiga att efter förmåga försörja den unge.

Samverkan ska ske med Barn- eller ungdomssektionen om den unge eller föräldrarna hävdar att den unge inte kan försörjas av föräldrarna.

Underhållsstöd, allmänt barnbidrag/studiebidrag samt eventuella underhållsbidrag skall komma den unge tillgodo. I de fall bidragen ej täcker behovet, är föräldrarna skyldiga att efter förmåga tillgodose ytterligare behov.

Vid en ansökan från ungdomar om försörjningsstöd skall först undersökas om sociala förmåner och underhållsstöd kommer denne tillgodo och - om dessa ej täcker behovet - i vilken omfattning föräldrarna kan anses ha förmåga att därutöver försörja den unge.

Om den unge ej erhåller de bidrag som han/hon har rätt till, bör socialtjänsten medverka till att god man tillsätts. Anmälan om behov av god man kan göras till överförmyndaren. Om den unge fyllt 16 år kan han/hon själv göra ansökan. Överförmyndaren lämnar ansökan till tingsrätten som prövar ärendet och beslutar om förordnandet. Bestämmelserna om god man återfinns i 11 kap. FB.

Möjligheten att hos försäkringskassan begära att barnbidrag, studiestöd och/eller underhållsstöd ska utbetalas till annan än vårdnadshavaren ska också uppmärksammas.

Om föräldrarna saknar förmåga att, utöver nämnda sociala förmåner och underhåll, ytterligare bidra till den unges försörjning, ska försörjningsstöd kunna beviljas.

Ett högre belopp av studiestöd utgår under höstterminen det år den unge fyller 20 år. Den som under höstterminen fyller 20 år har också möjligheter att söka studiemedel.

Det kan också inträffa att ungdomen som bor självständigt uppbär barnpension.

Ungdom över 18 år som bor i hemmet och inte studerar

Den som har fyllt 18 år är myndig och anses som vuxen.

Det förekommer att försörjningsstöd söks av ungdomar som ej studerar och som bor kvar i föräldrahemmet. Sådana ansökningar kan förekomma utan att den övriga familjen begär ekonomisk hjälp.

Försörjningsstöd till icke studerande ungdomar över 18 år som bor kvar i hemmet skall beräknas till samma belopp som för en ensamstående vuxen vad gäller de personliga kostnaderna.

Beräkning av boendekostnad görs i varje enskilt fall. Endast om ungdom tidigare genom egen inkomst bidragit till hyreskostnad, ersätts hyresdel. En utgångspunkt kan vara kostnaden för ett rum i familjehem, eller det belopp som föräldrarna tidigare fått i bostadsbidrag då den unge var under 18 år.

Ungdom kan inte skaffa eget kontrakt och flytta hemifrån om han/hon inte har egna inkomster.

Ungdom över 18 år som bor i hemmet och studerar

Den som har fyllt 18 år är myndig och anses som vuxen.

För ungdomar över 18 år som fortfarande bor i hemmet och studerar på gymnasienivå är föräldrarna underhållsskyldiga enligt 7 kap. §1 FB.

Samverkan ska ske med Barn- eller ungdomssektionen om den unge eller föräldrarna hävdar att den unge inte kan försörjas av föräldrarna.

Försörjningsstöd till studerande ungdomar över 18 år som bor kvar i hemmet ska beräknas till samma belopp som för en ensamstående vuxen vad gäller de personliga kostnaderna. De gemensamma hushållskostnaderna beräknas som vanligt efter familjestorlek. Samma förhållande gäller för de faktiska kostnaderna.

Inkomst från feriearbete

Eftersom barn inte är försörjningsskyldiga mot sina föräldrar eller syskon kan barnets egna inkomster t.ex. av feriearbete inte ligga till grund för beräkning av bistånd till hela familjen. Detta regleras i SoL 4 kap § 1a. En ändring av

lagen trädde i kraft 1/1 2008. Inkomster får beaktas till den del de överstiger ett halvt prisbasbelopp per kalenderår.

Underårig som bildar familj

Förälder har kvar sitt försörjningsansvar för underårigt barn även om den underåriga själv blir förälder. Föräldrarna har däremot inget försörjningsansvar för sitt barnbarn.

Vid giftermål övertar make försörjningsplikten för underårig eller gymnasiestuderande upp till 21 år. Om maken inte kan fullgöra sin försörjningsplikt (primär försörjningsplikt) har den underåriges föräldrar försörjningsplikt (sekundär försörjningsplikt).

Vuxna som studerar

Vuxna studerande bör normalt sett anses få sina behov tillgodosedda genom de stödformer som finns inom studiemedelssystemet och vuxenstudiestödet. En vuxen studerande bör dock kunna få försörjningsstöd i t.ex. följande situationer:

- För att möjliggöra grundutbildning för vuxna, som saknar grundskoleutbildning, bör en person som deltar i en sådan utbildning kunna få försörjningsstöd i de fall studierna är en förutsättning för ett arbete och en framtida försörjning.

Kompletterande försörjningsstöd bör kunna beviljas studerande som har arbetsmarknadsstöd.

- Personer som deltar i grundläggande svenskundervisning för invandrare bör kunna få kompletterande försörjningsstöd. I första hand bör dock behovet, då det är möjligt, tillgodoses genom deltidsarbete. Krav på heltidsarbete samtidigt som studierna bedrivs bör normalt inte ställas. Möjligheten till introduktionsersättning bör undersökas.
- Om stunderna utgör en påbyggnad till SFI eller introduktionskurs för invandrare.
- Om en av parterna studerar och studierna är en förutsättning för en framtida försörjning, bör vid bedömningen av den andres biståndsbehov hänsyn inte tas till att den studerande kan avbryta studierna och istället stå till arbetsmarknadens förfogande. Har den studerande däremot reella möjligheter att utan studierna få ett arbete som medför stadigvarande försörjning, kan det vara rimligt att den studerande söker arbete för att kunna försörja sin familj. Försörjningsstöd bör dock beviljas till den andra parten under sådan

tid att den studerande ges en möjlighet att fullfölja en påbörjad kurs eller termin.

Bidragsdelen av studiemedel etc. ska alltid sökas vid studier. För att ha rätt till försörjningsstöd under studieuppehåll ska den studerande kunna visa, att den i god tid har sökt feriearbete, då inkomstbortfallet är en förutsägbar situation. Förvaltningen har rätt att anvisa praktik eller annan kompetenshöjande insats.

Vistelse på institution

Bostadskostnad

Personer som är häktade har rätt till kostnader för hyra under häktningstiden om inte behovet kan tillgodoses på annat sätt.

För ensamstående person, som under längre tid är intagen i häkte vid kriminalvårdsanstalt eller p.g.a. missbruk vistas i hem för vård eller boende bör följande gälla:

- Om bostaden endast är ett möblerat rum eller en andrahandsbostad, bör i allmänhet hjälp till hyra inte lämnas.
- Om bostaden utgörs av egen lägenhet, kan ekonomiskt bistånd lämnas med beaktande av de inkomster den sökande själv kan ha under anstaltsvistelsen.
- Om strafftiden beräknas räcka över sex månader bör särskild bedömning göras och möjligheter utredas om att hyra ut lägenheten i andra hand.

Den som genomgår rättspsykiatrisk vård, rättspsykiatrisk undersökning eller är omhändertagen enligt Smittskyddslagen har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer som är inskrivna för vård inom socialtjänsten. Observera att rätten till pension, sjukersättning, bostadsbidrag kvarstår.

Juridiska kostnader och stämpelavgift

Rättshjälp

I första hand ska den enskilde försöka utnyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta gäller t.ex. för tvister angående vårdnad och umgänge men inte äktenskapsskillnad eller bodelning.

I vissa fall kan rättshjälp från staten beviljas om det finns behov av mer omfattande insatser av juridiskt ombud. Bistånd kan beviljas till självrisken vid rättsskydd och till den kostnad som tillkommer sökande vid statlig rättshjälp om målet t.ex. gäller familjerättsliga ärenden. Bistånd till advokatkostnader i andra situationer bör som regel inte beviljas.

Stämpelavgifter

Huvudregeln är att bistånd till stämpelavgifter inte beviljas. Undantag kan göras i enskilda fall exempelvis:

- Om det är viktigt att äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs
- Kostnader för ID-kort

De avgifter Migrationsverket infört för ansökan om uppehålls- och/eller arbetstillstånd ska som huvudregel inte beviljas eftersom skyddsbehövande och sökande av humanitära skäl inte behöver betala för det.

Utländska medborgare

Hemresa för nödställda turister från utlandet

Nämnden bör i första hand hänvisa till hemlandets ambassad eller konsulat. Därefter till polisen, som under vissa förhållanden kan bekosta hemresan.

EU-medborgare och nordiska medborgare

Medborgare från annat nordiskt land är likställda med svenska medborgare vad gäller bland annat förmåner enligt socialtjänstlagen.

Inom EU råder fri rörlighet men för att få bo och arbeta gäller särskilda regler. Den som är bosatt i Sverige eller som har kommit hit för att bosätta sig här och lagligen vistas här enligt EU-rättsliga regler eller enligt svensk rätt i övrigt har i princip rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL på samma villkor som andra under förutsättning att registrering skett hos Migrationsverket samt att uppehållsrätt föreligger.

Av 3 a kap. utlänningslagen (2005:716) framgår att med **uppehållsrätt** avses en rätt för EU/ EES-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd.

Enligt 3 a kap. 3 § utlänningslagen har en EES-medborgare uppehållsrätt längre än 3 månader om han eller hon:

1. är arbetstagare eller egen företagare i Sverige,
2. har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning,
3. är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige, eller
4. har tillräckliga tillgångar för sin försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring som gäller i Sverige.

Enligt 3 a kap. 5 § utlänningslagen finns uppehållsrätten så länge ovanstående villkor är uppfyllda.

EU medborgare som vistas i annat EU-land får inte bli en belastning för det mottagande landets sociala biståndssystem. EU medborgare kan generellt undantas från rätten till socialt och ekonomiskt bistånd under uppehållets första 3 månader i Sverige.

När det gäller personer som efter 3 månader saknar egna inkomster får han/hon stanna kvar i Sverige och söka arbete, under förutsättning att en reell möjlighet att bli anställd. 6 månader anses vara en tillräcklig tidsfrist för en arbetssökande att vidta nödvändiga åtgärder för att bli anställd därefter kan EU-medborgare utvisas.

Enligt 3 a kap. 6 § utlänningslagen (2005:716) har en EES-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år permanent uppehållsrätt.

Rätten att vistas i Sverige gäller även studerande, pensionärer och andra icke yrkesverksamma personer som är EU-medborgare under förutsättning att de kan visa att försörjningen är tryggad under vistelsen i Sverige samt att de har en heltäckande sjukförsäkring.

För personer med rätt till arbetslöshetsersättning enligt hemlandets regler finns möjlighet att under tre månader ta med sig denna ersättning till det land där man tillfälligt vistas.

Övriga utländska medborgare

En utländsk medborgare får inte uppehålla sig i Sverige mer än tre månader från inresan utan att ha uppehållstillstånd. I de fall sökanden har vistats i landet mer än tre månader utan uppehållstillstånd har kommunen underrättelseskyldighet till polisen enligt utlänningsförordningen 7 kap. 1 utlänningsförordningen (2006:97).

Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha uppehållstillstånd eller visum redan vid inresan.

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA).

Detta gäller oavsett om den enskilde vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen.

Kommunen ansvarar för gruppen Övriga som sökt uppehållstillstånd i Sverige och omfattas av 1 § punkt 3 i lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA)

d v s ”har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas”.

Det är Migrationsverket som beslutar om detta. Dessa personer ska beviljas dagersättning enligt LMA och det utbetalas av kommunen. Detta gäller även personer som tidigare haft uppehållstillstånd som upphört att gälla och som sökt nytt uppehållstillstånd. I det senare fallet kan det även bli aktuellt att bevilja hyra eller dylikt.

Dagersättningen ska täcka kostnader för livsmedel, kläder och skor, fritidsaktiviteter, hygienartiklar och andra förbrukningsvaror.

Dagersättningen ska även täcka utgifter för hälso- och sjukvård, tandvård samt läkemedel.

Om särskilt angelägna behov uppstår kan särskilt bidrag lämnas för kostnader för vinterkläder, glasögon, kosttillskott, handkapputrustning, spädbarnsutrustning och begravningskostnader.

Bistånd som kommunen utger enligt LMA ska återsökas från staten.

Personer som omfattas av LMA har inte rätt till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL för förmåner av motsvarande karaktär. Beslutet kan inte överklagas.

Undantag från ovanstående kan göras för barn under 18 år som bor hos vårdnadshavare med uppehållstillstånd. Dess ska ges bistånd enligt socialtjänstlagen.

Personer med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländsk medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska kunna uppvisa följande:

- Beslut om uppehållstillstånd
- Om tidigare tillstånd gått ut, bevis på inlämnad ansökan om förnyat uppehålls- och arbetstillstånd

Utländska medborgare med uppehållstillstånd för besök ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet. För utländsk medborgare utan viseringsplikt krävs denna typ av uppehållstillstånd efter tre månaders vistelse i Sverige. Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha denna typ av uppehållstillstånd redan vid inresan.

Studenter ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i undantagsfall, t ex en akut nödsituation. Uppehållstillståndet har beviljats under förutsättning att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

Övriga situationer

Situationer kan uppkomma/föreligga då dessa riktlinjer inte ger vägledning men då beslut av mer kortsiktigt slag bör fattas omedelbart. Det kan gälla framställningar av så speciellt slag att de ej går att fånga in i riktlinjer och där beslut av arbetsutskott lämpligen ej kan avvaktas. I dessa situationer kan tjänsteman fatta beslut upp till visst högsta belopp.

Hyresgaranti

Hyresgaranti till bostadsbolag i form av bistånd enligt 4 kap 2 § SoL kan beviljas i vissa fall. Det gäller de personer som har beviljats förtur till bostad men som inte godkänns som hyresgäster på grund av otillräckliga inkomster/socialbidrag eller betalningsanmärkning. Beslutet ska vara tidsbegränsat och gälla under högst ett år fr. o m datum för kontraktsskrivande.

Beslut om utbetalning av ersättning för obetald hyra ska ske efter utredning av vederbörandes betalningsförmåga och ges som bistånd eller bistånd mot återbetalning.

Utlandsvistelse

Huvudprincipen är att försörjningsstöd inte beviljas vid utlandsvistelse. Undantag som kan göras är för rekognoseringsresor till hemlandet eller om sökande har stora behov av att göra ett kortare besök i hemlandet. Detta gäller inte om resorna är återkommande.

Den som reser ska i första hand spara till hyran under året, eller hyra ut i andra hand.

Resan får inte påverka den sökandes möjligheter att bli självförsörjande i Sverige, t ex genom att den sökande inte är aktivt arbetssökande, inte deltar i svenskundervisning, praktik eller arbetsmarknadsåtgärd eller genom resan tillfälligt eller permanent får inkomstbortfall.

Om den enskilde reser utomlands och på så sätt åsidosätter möjligheter till försörjning eller framtida försörjning i Sverige har rätten till försörjningsstöd upphört vid hemkomsten.

J. Återbetalning/ersättning av enskild

Återkrav enligt Socialtjänstlagen (SoL)

Försörjningsstöd som har lämnats med stöd av 4 kap 1 § SoL är den enskilde i princip inte skyldig att betala. Den enskilde är endast skyldig att återbetala om det har lämnats:

1. som förskott på en förmån eller ersättning
2. till den som är indragen i en arbetskonflikt
3. till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över förhindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar

Ekonomisk hjälp kan i vissa fall även ges med stöd av 4 kap 2 § SoL. I dessa fall bör bistånd med stöd av 4 kap 1 § SoL avslås. Hjälpens får återkrävas om den har getts under villkor om återbetalning. Beslut enligt denna paragraf ska vara skriftligt och innehålla uppgift om de omständigheter som ligger till grund för beslutet om återbetalningsskyldighet. Beslutet ska delges den enskilde.

En överenskommelse om återbetalning med avbetalningsplan ska undertecknas av den sökande och bifogas utredningen.

Återkrav av förmån eller ersättning bygger helt och hållet på överenskommelse mellan kommunen och den enskilde. Om utbetalaren av förmånen eller ersättningen kräver det behövs även fullmakt. Möjligheten att återkräva måste därför undersökas och bedömas från fall till fall. Bistånd av ”rent tillfällig natur” t ex några dagars matpengar, ska inte återkrävas.

Det ska preciseras i överenskommelsen mot vilken utbetalning som återkrav enligt punkt 1 och punkt 2 gäller. Däremot finns inget krav att det ska gälla samma tidsperiod.

Utbetalning på felaktiga grunder

Om någon vilseleder nämnden om sina ekonomiska eller andra förhållanden och därigenom förmår nämnden att betala ut bistånd, får socialnämnden återkräva det som betalats ut för mycket. Samma förhållanden gäller om någon erhållit bistånd med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta. Talan om återkrav får föras hos förvaltningsrätten.

Anmälan vid misstänkt bidragsbrott

Polisanmälan enligt § 6 Bidragsbrottslagen ska ske när det finns anledning att anta att ett brott har begåtts. Har någon lämnat oriktiga uppgifter eller förtigit inkomster och på så sätt obönhörligen eller med för högt belopp fått

ekonomiskt bistånd kan detta vara en olaglig handling. Oavsett om det finns anledning att anta att ett brott har begåtts eller inte ska det belopp den enskilde fått obehörigen eller med för högt belopp återkrävas med tillämpning av bestämmelserna i 9 kap SoL. Avstående från att polisanmäla får inte ”kvittas” mot återbetalning.

Innan anmälan görs ska en utredning av vad som hänt och hur detta påverkar rätten till bistånd göras. Utredningen ska besvara om den sökande har fått tillfredsställande information om vilka regler som gäller och om den sökande varit medveten om konsekvenserna av sitt handlande.

Det är viktigt att dessa utredande åtgärder vidtas så att varje brottsanmälan är välgrundad. Den interna utredningen bör göras så fort som möjligt sedan indikationen uppstått.

Ersättning från annan

Någon skyldighet för annan än den hjälpberättigade att återbetala försörjningsstöd finns inte.

Ersättningstalan

Ersättningstalan regleras i 9 kap. 3 § SoL.

I de fall den enskilde inte återbetalar återkrav enligt 9 kap. 1 eller 2 §§ kan kommunen med stöd av 9 kap. 3 § SoL väcka talan om ersättning hos förvaltningsrätten. Talan hos förvaltningsrätten måste väckas inom tre år från det att biståndet utbetalades och får inte bifallas av förvaltningsrätten om den ersättningsskyldige genom att återbetala kostnaden eller del av den kan antas bli ur stånd att klara sin försörjning eller livsföring i övrigt.

Innan talan väcks ska förvaltningen skicka två betalningspåminnelser och den enskildes aktuella ekonomiska situation utredas så långt det är möjligt. Den enskilde ska alltid erbjudas möjligheter att presentera och diskutera sina ekonomiska förhållanden.

Visar genomförd utredning att det är styrkt eller troligt att den enskilde har betalningsförmåga ska talan väckas hos förvaltningsrätten. Visar utredningen att den enskilde för tillfället saknar betalningsförmåga kan återkravet ligga vilande under en period. Är det troligt att den enskildes betalningsförmåga inte inom rimlig tid förbättras kan återkravet efterges.

Observera att beslut om ersättningstalan enl. 9 kap. 1 § och 3 § måste fattas av utskottet.

Ansökan ska göras vid den förvaltningsrätten inom vars domkrets den enskilde är bosatt.

Eftergift

Eftergift regleras i 9 kap 4 § SoL.

Om det är uppenbart att förhållandens ändrats så att den enskilde inte inom rimlig tid kommer att kunna göra återbetalning får nämnden enl. 9 kap 4 § SoL helt eller delvis efterge återkrav. Detta beslut går inte att överklaga.

Förvaltning av privata medel (förmedlingsmedel)

Förvaltning av privata medel ska skiljas från förskottering av förmån. För att privata medel skall kunna förmedlas måste medel finnas på kontot. I annat fall är det fråga om förskottering av förmån mot återbetalning enligt fullmakt.

Nämnden bör sträva efter att i så liten omfattning som möjligt engagera sig i förvaltning av privata medel/förmedling av egna medel. Möjligheten att tillsätta god man bör beaktas.

Nämnden bör uppmana enskilda att upprätta s k servicekonton vid vanlig bank.